

suis consequi non potest, scilicet gratiam et gloriam. Et ideo dicit Damascenus, ubi supra, quod prædestinatio est eorum quæ non sunt in nobis. Et ideo quidquid non potest consequi gratiam et gloriam illud non prædestinatur; sed illi tantum prædestinari dicuntur qui consecuturi sunt gloriam per gratiam. Sed hæc præpositio « præ » importat antecessionem, quæ diversimode diversis convenit. Invenitur enim in prædestinatione hominis antecessio æternitatis ad naturam et naturæ ad gratiam, et gratiæ ad gloriam. In angelo autem invenitur antecessio æternitatis ad naturam, et naturæ ad gratiam, secundum eos qui ponunt angelos tantum in naturalibus creatos, sed secundum eos¹ non gratiæ ad gloriam duratione. Secundum autem alios, qui ponunt angelos in gratia creatos, non invenitur antecessio naturæ ad gratiam secundum durationem, sed gratiæ ad gloriam. In Christo autem non invenitur antecessio æternitatis ad personam, sed tantum ad alteram naturarum²; nec naturæ ad gratiam nec gratiæ ad gloriam, quantum ad fruitionem, sed solum quantum ad impassibilitatem animæ et dotes corporis; et sic diversimode prædestinatio diversis convenit.

Ad primum ergo dicendum, quod illi qui non sunt nec erunt non prædestinantur, sed illi qui erunt, quamvis non sint, quos Deus scientia visionis cognoscit; et quamvis ipsi non dirigantur actu in aliquid, ut in propria natura existentes, tamen prædiriguntur in finem, prout sunt in Dei præscientia.

Ad secundum dicendum, quod est duplex præparatio. Quædam materiæ, secundum quod disponitur ad recipiendum formam, et sic non præparatur nisi quod est. Quædam autem est præparatio agentis, ut sit agens; et ista sicut est in naturalibus, in quantum agens acquirit dispositionem per quam agat, ita est in artifice, secundum quod concepit formam artificiatam, et proponit eam exequi in opere; et talis præparatio est in Deo etiam respectu futurorum.

Ad tertium dicendum, quod illa definitio data est de prædestinatione in quantum respicit statum præsentis miseriæ et non de ipsa absolute. — Vel potest dici, quod misereri sumitur hic non pro amotione miseriæ prius habitæ, sed pro collatione eorum sine quibus miseria esset, et præcipue quæ sola gratuita voluntate conferuntur.

Ad quartum dicendum, quod prædestinatus potest accipi dupliciter. Vel participialiter secundum quod consignificat

1. Parm. omittit: « secundum eos. »

2. Parm.: « naturam. »

tempus præteritum, et sic existentes in patria sunt prædestinati, quia quod semel est præteritum, semper erit præteritum. Vel alio modo potest sumi nominaliter¹, et sic non proprie possunt dici prædestinati nisi secundum quod diriguntur in continuitatem beatitudinis; quod tamen proprie non² dicitur, quia beatitudo³ extensionem successionis non habet.

Ad quintum dicendum, quod quamvis non possit designari aliqua antecessio ad personam Filii Dei absolute, potest tamen designari ad naturam humanam, vel ad personam secundum quod in tali natura subsistit. Sed hoc habet quæri magis in III⁴.

Ad sextum dicendum, quod quamvis Deus, quantum in se est, æqualiter se habeat ad omnes, non tamen æqualiter se habent omnes ad ipsum, et ideo non æqualiter omnibus gratia præparatur.

Ad septimum dicendum, quod prædestinatio est proprie eorum quæ sunt elevata super facultatem naturæ, ut dictum est; et ideo non oportet quod omnium sit prædestinatio qui a Deo bona naturalia percipiunt, sed eorum quibus gratia et gloria præparatur.

QUÆSTIO III

Utrum prædestinatio sit certa⁵

Deinde queritur de certitudine prædestinationis.

1. Et videtur quod non sit certa. Dicitur enim Apoc., III, 2: *Tene quod habes, ne alius accipiat coronam tuam.* Aut hoc intelligitur de corona præsentis justitiæ, aut de corona gloriæ. Sed non de corona præsentis justitiæ, quia gratia quam quis habet eo peccante destruitur, nec de subjecto in subjectum mutatur. Ergo intelligitur de corona gloriæ. Sed gloria non est alicujus in statu viæ nisi quia est sibi prædestinata. Ergo videtur quod unus possit accipere hoc quod alii prædestinatum est, et ita prædestinatio certitudinem non habet.

2. Præterea, Gregorius, in *Moralibus*, lib. XXV, c. VIII,

* *Ut nemo.*

1. Parm.: « neutraliter. »

2. Al. deest « non ».

3. Parm. omittit: « beatitudo. »

4. Dist. II, art. 3.

5. I p. *Summæ theol.*, q. xxiii, art. 6.

col. 331, l. II, dicit quod, aliis cadentibus in eorum locum alii succedunt. Sed locus gloriæ non potest dici eorum, nisi quia est eis prædestinatus. Ergo idem quod prius.

3. Præterea, in psal. LXXVIII, 12, dicitur: *Deleantur de libro viventium*. Sed non potest deleri de libro quod ibi scriptum non est. Cum ergo prædestinatio sit liber vitæ, ut dictum est, videtur quod aliquid a prædestinatione possit deficere: et ita non erit certa.

4. Præterea, eorum quæ non sunt determinata nec in se nec in causis suis, non potest esse certitudo. Sed motus liberi arbitrii, quod est causa ad utrumlibet, non sunt determinati nec in se nec in suis causis, antequam sint. Ergo cum effectus prædestinationis expleatur motibus liberi arbitrii, quæ sunt opera meritoria, videtur quod prædestinatio nullam certitudinem habeat.

5. Præterea, omnis certa cognitio posita de necessitate concludit cognitum. Sed illud quod est æternum, cum sit in omni tempore, potest in quocumque tempore poni. Cum igitur prædestinatio sit æterna, potest poni aliquis prædestinatus antequam salvetur. Ergo potest concludi, « iste salvabitur », sicut verum. Sed si futurum contingens esset, tunc accideret de necessitate, ut probat Philosophus, I *Perih.*, cap. ult. Ergo sequeretur quod iste ex necessitate salvaretur, et quod non posset non salvari; et sic liberum arbitrium periret, quod est impossibile, et impossibile non sequitur nisi ex impossibili. Ergo videtur quod impossibile sit prædestinationem certitudinem habere, quia alia probata sunt possibilis esse.

Sed contra, prædestinatio in sui ratione includit præscientiam. Sed ipse Deus habet certam cognitionem de omnibus quæ cognoscit, ut supra habitum est¹. Ergo videtur quod prædestinatio sit certa.

Solutio. — Respondeo dicendum, quod quidam dixerunt quod Deus non cognoscit futura contingentia nisi secundum quod sunt, scilicet sciens ea esse contingentia, sicut necessaria esse necessaria. Sed hoc improbat Boetius, *De consol.*, lib. V, prosa ult., col. 858, l. I, quia secundum hoc sequeretur quod Deus non plus cognosceret de salute hominum futura quam homo, qui scit etiam eam contingentem.

Unde alii dixerunt, quod prædestinatio habet certitudinem, ita quod numerus salvandorum apud Deum est certus, accipiendo numerum quo numeramus, scilicet quod salva-

1. Dist. xxxvi, q. 1, art. 3.

buntur centum vel mille, et sic de aliis. Non autem certus est numerus materialiter sumptus, scilicet quoad supposita, quia isti homines possunt et salvari et non salvari. Sed hoc est attribuere Deo imperfectam cognitionem. Si enim cognoscit quod tot salvabuntur, et non quod isti, imperfecta est ejus cognitio, et in universali tantum. Si autem cognoscit quod etiam isti, oportet hoc certum esse, quia cognitio ejus incerta esse non potest, sicut nec falli¹.

Et ideo dicendum est, quod numerus prædestinatorum utroque modo acceptus, scilicet et formaliter et materialiter, certus est Deo, sed incertus est nobis. Nec tamen ista certitudo necessitatem salvandis imponit, quod patet ex his quæ dicta sunt. Prædestinatio enim includit in suo intellectu præscientiam et providentiam salutis omnium. Providentia autem, ut dictum est, quamvis sit omnium, non tamen omnia necessario contingunt, sed secundum conditionem causarum proximarum, quarum naturas et ordinem providentia et prædestinatio salvat. Præscientia etiam non imponit necessitatem rebus nec in quantum est causa, cum sit causa prima, cujus conditionem effectus non habet, sed cause proximæ; nec ratione adæquationis ad rem scitam quæ ad rationem veritatis et certitudinis scientiæ exigitur, quia adæquatio ista attenditur scientiæ Dei ad rem non secundum quod est in causis suis, in quibus est ut possibile futurum tantum, sed ad ipsam rem, secundum quod habet esse determinatum, prout est præsens, et non futurum: et hoc supra expositum est²; et ita patet quod certitudo prædestinationis nullam necessitatem salvandis imponit.

Ad primum ergo dicendum, quod utroque modo potest exponi. Si enim intelligatur de corona præsentis justitiæ, dicitur coronam ejus alius accipere, dum opera ipsius in charitate facta, quæ sibi et aliis proderant, secundum quod spiritus charitatis facit communia merita sanctorum, ipso peccante sibi prodesse desinunt ad meritum vitæ æternæ; eorum tamen fructus in illis manet qui in gratia perseverant; non autem ita quod eadem numero gratia quæ est in uno, ipso peccante, in altero fiat. Et similiter exponitur, si intelligitur de corona futura gloriæ; quia sancti in patria existentes gaudent de omnibus meritis sanctorum qui in mundo sunt. Unde aliquo peccante, cujus multa merita præcesserunt, gaudium illorum meritorum in æternum manebit in beatis,

1. Parm.: « falsa. »

2. Dist. xxxviii, q. 1, art. 5.

quod ipse peccando amisit; non ita quod gloria quæ prædestinata est uni alteri detur. Dicitur tamen: *Ne alius* accipiat coronam luam*, non ad excludendum prædestinationis certitudinem, sed ad ostendam arbitrii libertatem.

Ad secundum dicendum, quod dictum Gregorii non intelligitur de loco qui sanctis prædestinatus est, sed de loco quem tenent in Ecclesia per statum præsentis justitiæ, quia Ecclesia nunquam destituitur existentibus in gratia; unde peccantibus quibusdam, alii in gratiam a Domino advocantur.

Ad tertium dicendum, quod prædestinatio est liber vitæ secundum quod dicitur in eo aliquid scribi non solum quantum ad præsentem justitiam, sed etiam quantum ad futuram gloriam; et sic nullo modo potest dici aliquid deleri de libro vitæ; sed illud quod est ibi scriptum quantum ad præsentem justitiam tantum, dicitur deleri, non mutatione facta ex parte libri, ut aliquid in eo fuerit, quod postmodum non sit, sed ex parte illius qui in libro scriptus dicitur, in quantum scilicet ipse mutatur a statu præsentis justitiæ; et sic vita ejus non representatur ut præsens, sed ut præterita.

Ad quartum dicendum, quod contingens futurum, ut motus liberi arbitrii, quamvis non sit determinatum in causa sua, est tamen determinatum in esse suo secundum quod est actu; et sic subjacet certitudini præscientiæ, sicut supra dictum est de futuris contingentibus¹.

Ad quintum dicendum, quod illud quod mensuratur æternitate est simul cum omni tempore, ita tamen quod nullo eorum mensuratur; et ideo actus divinæ præscientiæ non potest poni ita esse nunc, quasi mensuretur per præsens tempus, ut ordinem præsentis ad futurum ad suum scitum habeat; sed ad omne tempus et ad omne scitum habet ordinem præsentis ad præsens. Unde cum dicitur, Deus præscit hoc, non intelligitur quod hoc sit futurum respectu divinæ scientiæ, sed respectu hujus temporis in quo profertur; et ideo oportet hujusmodi verba et participia dicta de Deo a determinatione temporis absolvere, ut consignent nunc æternitatis, et non temporis; alias inevitabiliter sequitur error.

* *Ut nemo.*

1. Dist. xxxviii, q. 1, art. 5.

QUÆSTIO IV

Deinde queritur de reprobatione; et circa hoc duo queruntur: 1° quid sit; 2° utrum Deus sit causa obdurationis et excæcationis, quæ reprobationi quodammodo respondent.

ARTICULUS PRIMUS

Utrum reprobatio addat aliquid supra præscientiam

Ad primum sic proceditur. 1. Videtur quod reprobatio nihil addat supra præscientiam. Reprobatio enim malorum est. Sed horum non habet Deus nisi scientiam simplicis notitiæ, ut supra habitum est¹. Ergo reprobatio supra præscientiam nihil addit.

2. Præterea, illud quod addit aliquid supra commune non appropriat sibi nomen commune, sicut convertibile quod non indicat substantiam rei appropriat sibi nomen proprii: quia non addit aliquid, sicut definitio addit. Sed reprobatio appropriat sibi nomen præscientiæ: dicimus enim communiter malos præscitos, et bonos prædestinatos. Ergo videtur quod reprobatio nihil supra præscientiam addat.

3. Præterea, Magister supra² posuit rationes eorum quæ aliquid supra præscientiam et scientiam addunt, ut dispositionis, providentiæ, etc. Ergo cum non fecerit ibi de reprobatione mentionem, videtur quod nihil supra præscientiam addat.

Sed contra, præscientia est omnium tam bonorum quam malorum. Sed reprobatio non est nisi damnandorum. Ergo aliquid supra rationem præscientiæ addit.

Præterea, reprobatio opponitur approbationi. Sed approbatio dicit aliquid in voluntate. Cum ergo opposita sint ejusdem, videtur quod reprobatio ponat aliquid in voluntate et non in præscientia tantum.

Solutio. — Respondeo dicendum, quod reprobatio addit supra præscientiam rationem providentiæ. Cum enim providentia divina sit communiter omnium, tamen quodam speciali modo et privilegiato est eorum in quibus invenitur voluntas, per quam æternæ gloriæ capaces sunt; unde specialis quidam modus providentiæ divinæ attenditur, secundum

1. Dist. xxxviii, q. 1, art. 1.

2. Dist. xxxv.